

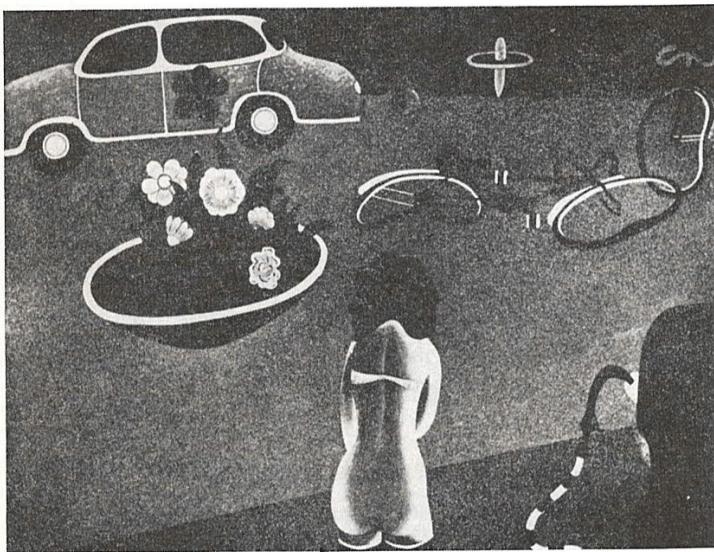
LIKOVNA SVESKA

TROSPRATNA KUĆA U NÜRNBERGU KOJU JE 1509. KUPIO ALBRECHT DÜRER

Nürnberg, jun 1970.

U uskoj poprečnoj uličici, tik ispod zidina Nirnberške tvrđave, diže se zasjenjujuće bela fasada nove trospratne kuće. Blješteće sunce — koje kao da izvire iz samoga krova — sliva se niz spratove i kupa ovu građevinu sazdanu u rustičnom stilu sa naglašenom konstrukcijom krova. Mnogobrojna okna su zaštićena spuštenim žaluzinama, koje ujedno čine ukras čone fasade. Na njima blistaju gotovo filigranski izrađeni okovi. Na sredini zgrade, iznad tri mermerna pločnika, stoje masivna vrata, jedina na građevini, tesana od hrastovine i optočena gvožđem. Iza vrata je usko predvorje koje vodi direktno ka stepeništu, sa tankim rezbarenim stubovima. Ono se svija i uzdiže uz sva tri sprata.

U unutrašnjosti vlada mir. Sve blista i sve je još netaknuto u ovoj pustoj kući. Meka prostirka se spušta niz stepenike, pričvršćena šipkama od uglačanog mesinga. Još niko nije kročio ovim meko-zelenim sagom u strahu da ga ne izgazi. On pod-

seća na dugo negovanu travu, i u prvi mah navodi na pomisao da je celo stepenište njome obraslo, kao neki strmi bavarski obronak. Sva vrata na prostorijama, salonima i sobama su otvorena, ali svugde vlada pustoš. Ni najmanjeg šuma. Niodkud zvuka. Odaje bez ijednog predmeta, ispunjene samo tišinom. Po golim zidovima i uglačanim podovima ukrštaju se oštri zraci sunca koji promiču kroz žaluzine.

I pored pustoši, tišine i polusenki koji gospodare kućom, sve je u nekom neobjašnjivom stanju napetosti. Zidovi, tavanice, vrata, kvače i sve drugo, nalazi se u iščekivanju. Po svesmu se oseća da će se taj duboki muk iznenada prolomiti. Čeka se samo određeni čas, sekund jedan jedini, jedan treptaj koji će povući nevidljive niti i jedno novo stanje će nastupiti, stanje kretanja i života, u toj još nenastanjenoj kući.

I onda su se začule kočije, rzanje konja, zatezanje uzda. Točkovi su zaškripali uz kameni pločnik. Uskoro meki bat ko-

raka. Reski zvuk ulaznog zvona. Domaćin je prispeo u svoj novi dom. Još samo tihi zveket ključeva.

»Ja sam Albrecht Dürer, slikar«, kaže. »Upravo sam kupio ovu kuću!«

Za njim hitaju članovi njegove posluge, noseći ogromni tovar: nameštaj, teške kovčege i okovane škrinje.

Prispeo je slikar da zauzme prostor ove trospratne kuće, da se nastani u njenim odajama, između čistih zidova i blistavih prozora; ušao je u tu kuću kao u prozračnu kutiju i utopio se u tišini koja ga je čekala.

Novinska vest: »Obnovljena kuća Albrechta Dürera. Povođom 500-godišnjice rođenja čuvenog slikara i bakroresca Albrechta Dürera potpuno je obnovljen umetnikov dom u Nürnbergu. Reč je o kući sa tri sprata koju je 1509. godine kupio tada 38-godišnji Dürer.«

»Politika«, 3. jul 1971.

NA BICIKLU MILANA STANOJEVA

Paviljon Cvijete Zuzorić, Beograd 1971.

Samo još u vojvođanskim gradovima možete na ulici sresti vozače bicikla. A na biciklu, vi ste u prednosti, jer vožnju možete započeti u istom trenu kada to poželite, ne zaviseći od ispravnosti motora i količine goriva. Na dva točka, sedeći na sedištu, možete leti da se rashladite, možete da vozite polako i da vam zavide zarobljenici uskog prostora automobila. U Novom Sadu, bicikl se fantastično promigoljio kroz saobraćajne zakone i propise, te ima svoje puno pravo, čak svoju asfaltnu stazu duž novog bulevara i širokih dvosmernih traka.

Vozeći se na dva točka, možete zaustaviti teški saobraćaj, skrenuti levo ili desno, kružiti gradom, izvoditi sijaset čuda — pustiti volan i raširiti ruke da vam vetar hladi prsa. Možete poći na plažu voziti po pesku pa čak i po plićaku. Na biciklu se najlepše stiže na ljubavni sastanak, i najlepše vozi udvoje.

Ako posedujete jedan dobar stari bicikl onda ćete ga čuvati kao veliku dragocenost, jer samo vi znate njegove nedostižne i lude mogućnosti. Brižno ćete proveravati da li su napumpane gume, kako stoji stvar sa lancem, podmazivaćete ga i štitići od vlage. Niko vam neće verovati — ko ne poznaje stvar — dok se jednom ne ispne na njega i ne vine u vožnju uskim stazama. Bicikl nekipeć čak sam ide, jer on i bez vas zna sva zadovoljstva i sve tajne ushićenja.

Posmatrala sam — na jednoj grafici Milana Stanojeva — vitku devojkicu koja na biciklu juri novosadskim ulicama. U brzom vožnji išla je pravo na mene, pa sam bila primorana da se sklonim ustranu, u strahu da me ne pregazi. Ona je vozila kao u pesmi Mira Glavurčića: »Dolazi na biciklu kao na velikom muškarcu«. Dolazi na njemu, na tom plavom biciklu, sva u zanosu opčinjena i predata vožnji. Zažarenih očiju, uprtih u visinu, umršene kose, zajapurenih obraza, dišući snažno. Dlanovi joj čvrsto stežu korman, okreće pedala u trzajima. Sve je u pokretu: stopala, listovi, cevanice i butine, u jednom lancu malih povezanih pokreta koji se već slivaju u okretanje sjajnih spica točkova. Juri sve hitrije kao da vozi ususret velikom plenu.

Plavokosa devojkica više nije preda mnom i ne okreće pedala bicikla; ona se naglo odvojila i podigla iznad uske asfaltno trake, iznad drvoreda i iznad najviših građevina. I sada mirno leti na toj zahuktaloj spravi, nad tornjevima crkava i zidina Varadina.

Devojkica sa napetim prsima, u kratkoj suknji i mornarskoj majici, leti na plavom biciklu koji više i nije plav; obasjan suncem postaje srebrn. Njegovi točkovi i spice se sapliću i lome poput oštih usijanih zraka, tope se i zgrušavaju u metalnu mrlju koja se suludo okreće i otiskuje u vrtlog. Devojkica i bicikl liče na zapaljenu pticu koja lebdi nad Dunavom. Odjednom, devojkica okreće korman i sunovraćuje se u talase.

Na modroj površini, pred vama, devojkica i bicikl okičeni vodenim cvetovima uz zuj rečnih insekata, nestaju i pojavljuju se. Odvija se nova, neviđena, vožnja na talasima i u dubinama vode.

Nadomak rečne plaže, stojim i posmatram devojkicu Milana Stanojeva kako zaneta vozi bicikl.